

شهرنشینی از سپیده دم تاریخ

تحلیلی جامعه شناختی در باب شهرنشینی در دزفول

نویسندگان:

دکتر محمد مهدی یوسفی

مهندس علی حسین زاده کوهساری

با مقدمه ای از

دکتر جلال یوسفی

سرشناسه	: یوسفی، محمدمهدی، ۱۳۶۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: شهرنشینی از سپیده دم تاریخ: تحلیلی جامعه‌شناختی در باب شهرنشینی در دزفول / نویسندگان محمدمهدی یوسفی، علی حسین‌زاده کوهساری.
مشخصات نشر	: اصفهان: سناگستر، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۹۶ ص.: مصور، نقشه.
شابک	: ۳۵۰۰۰۰ ریال: 978-600-8061-59-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: تحلیلی جامعه‌شناختی در باب شهرنشینی در دزفول.
موضوع	: شهرنشینی -- ایران -- دزفول
موضوع	: Urbanization -- Iran -- Dezful
موضوع	: شهرنشینی -- ایران -- دزفول -- تاریخ
موضوع	: Urbanization -- Iran -- Dezful -- History
موضوع	: شهرسازی -- ایران -- دزفول
موضوع	: City planning -- Iran -- Dezful
موضوع	: جامعه‌شناسی شهری -- ایران -- دزفول
موضوع	: Sociology, Urban -- Iran -- Dezful
شناسه افزوده	: حسین‌زاده کوهساری، علی، ۱۳۵۸ -
رده بندی کنگره	: HT۳۸۴ / الفی۹ ی۹۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۳۰۷/۶۷۰۹۵۵۵۳۳۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۹۸۸۶۱۸

انتشارات سناگستر (۰۹۱۳۱۱۷۲۶۴۲)

نام کتاب: شهرنشینی از سپیده دم تاریخ

تحلیلی جامعه‌شناختی در باب شهرنشینی در دزفول

نویسندگان: محمدمهدی یوسفی

نوبت چاپ:

علی حسین‌زاده کوهساری

اول

مدیر تولید: سیدمحمدرضا سمسارزاده

سال چاپ: ۱۳۹۶

صفحه آرا: هنگامه قهرمانی

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

طراح جلد: دانیال نصر اصفهانی

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

پایگاه اینترنتی: شماره استاندارد بین‌المللی کتاب:

۹۷۸-۶۰۰-۸۰۶۱-۵۹-۵

www.iranpub.com

تقدیم به :

همراهان همیشگی مان فاطمه و زینب منجزی پور، خواهرانی از

جنس خوبی ها

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
7.....	پیش‌گفتار
11.....	مقدمه
43.....	بخش اول / مبانی نظری
45.....	فصل اول / شکل‌گیری یک‌جانشینی و شهرنشینی
61.....	فصل دوم / روند تکاملی شکل‌گیری شهرها در ادوار تاریخی
89.....	فصل سوم / شهرنشینی و مراحل انتقال جمعیت
95.....	فصل چهارم / علل شکل‌گیری شهرنشینی در ایران
107.....	بخش دوم / شکل‌گیری یک‌جانشینی در دشت سوزیان
109.....	فصل پنجم / تمدن ایلام
137.....	فصل ششم / چغابنوت
151.....	فصل هفتم / چغامیش
173.....	فصل هشتم / گندی‌شاپور
227.....	فصل نهم / بافت قدیم دزفول
285.....	منابع فارسی
293.....	منابع انگلیسی

پیش‌گفتار

بزرگان و صاحب‌نظران جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، مردم‌شناسی، باستان‌شناسی و شهرسازی، بر این اعتقادند که شهرها در سیری تاریخی و تکاملی شکل گرفته‌اند، در فرآیندی که عوامل گوناگون و متعددی بر ساختار شهر و شهرنشینی اثر گذاشته‌اند. عواملی که در عصر نوسنگی به دلیل پرداختن انسان به کشاورزی آشکار شد، و نوع زندگانی بشر را که برمبنای شکار و گردآوری خوراک بود را تحت الشعاع قرار داد و از این دریچه بود که بشر ابتدا به سمت نیمه‌یک‌جانشینی و پس از آن یک‌جانشینی کشیده شد. دگرگونی‌ای که انسان غارنشین و کوچ‌رو را در محلی ثابت سکونت داد. تحولی که آغاز آن از سرزمین‌های پر آب و علف و حاصل‌خیزی مانند دشت سوزیان، منطقه انشان، بین‌النهرین، مصر، هند و چین بوده است. بنابراین، به گواه تاریخ و کشفیات باستان‌شناختی می‌توان بیان داشت که سنگ‌بنای شهرها که پیش‌نیاز شکل‌گیری تمدن‌ها قلمداد می‌شود، اول‌بار از سرزمین‌های حاصل‌خیزی بوده است که مستعد کشاورزی و زراعت به حساب می‌آمده‌اند؛ شهرهایی که می‌توان آن‌ها را شهرهای کشاورزی نامید. این شهرها به تدریج رشد کرده و زمین‌های بیش‌تری را زیر کشت برده و ضمن استفاده از نیروی انسانی بیش‌تری، سبب تقسیم‌کار و شکل‌گیری نظام قشربندی اجتماعی گردید و این رونق کشاورزی نیز به

مرور زمان تولید مازاد را به هم راه داشت و موجب پیدایش دولت شد و بدین شکل سنگ بنای دولت شهرها گذاشته شد.

بنابر موارد فوق، دشت سوزیان (منظور شمال خوزستان است)، از جمله مناطقی است که از سپیده دم تاریخ، مأمن بشر یک‌جانشین و محل ظهور شهرها و تمدن‌های بسیار بوده است؛ سرزمینی حاصل‌خیز با آب فراوان، خاک مناسب کشاورزی و آفتاب متعادل.

دزفول کنونی نیز که خود به‌عنوان بخشی از دشت سوزیان باستان به حساب می‌آید، از دیرباز تاکنون مکانی مناسب برای زیست بشر یک‌جانشین به حساب آمده است. به‌همین دلیل، نویسندگان کتاب حاضر، سعی در شناسایی سکونت‌گاه‌هایی داشته‌اند که در منطقه دزفول امروزمین، بشر از دوران نوسنگی تا به حال در آن سکنا گزیده است.

بنابراین، خوانندگان عزیز، کتابی که پیش رو دارید، شرح چگونگی پیدایش و تحولات یک‌جانشینی (و شهرنشینی) در منطقه **هلال حاصل‌خیز** (شامل بین‌النهرین، دشت سوزیان و...) به طور عام و در **دزفول کنونی** به معنای خاص است. بر همین اساس، کتاب حاضر به دو بخش تقسیم شده است. در بخش اول تحت‌عنوان مبانی نظری به ترتیب به شکل‌گیری یک‌جانشینی و شهرنشینی (فصل اول)، روند تکاملی شکل‌گیری شهرها در ادوار تاریخی (فصل دوم)، شهرنشینی و مراحل انتقال جمعیت (فصل سوم) و علل شکل‌گیری شهرنشینی در ایران (فصل چهارم) پرداخته شده است. در بخش دوم کتاب نیز با عنوان شکل‌گیری یک‌جانشینی در دشت سوزیان به ترتیب به مباحث تمدن ایلام (فصل پنجم)، زیست‌گاه چغابنوت (فصل ششم)، شهر چغامیش (فصل هفتم)، شهر گندی‌شاپور (فصل هشتم) و بافت قدیم دزفول (فصل نهم) پرداخته شده است.